

REDACȚIA

Arad, Str. Aulich (Adam)

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria
pe un an fl. 10; pe
an fl. 6; pe 1/4 de an
fl. 2.50 pe 1 lună fl.

Nr-ii de Duminecă pe
an fl. 2.—

Pentru România și străinătate
pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Str. Aulich (Adam)

INSERȚIUNILE

pe 1 linie garsonat: prima dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.;
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publica-
țiune.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt să plăte
înainte în Arad.

Reclamele nefrancate nu
se primesc.

TRIBUNA POPORULUI

IDEEA

apropierii politice

Intre

Maghiari și Români.

III.

Căutând acum a ne da seamă de dispozițiunile politice ale diferitelor grupări ce se disting la noi Români și se manifestă în public, ne vom convinge ușor, că ideea unui compromis între Maghiari și Români n'are să întimpline în mijlocul poporului român pedeci serioase.

La noi s'au format centre și grupări politice mai ales în giurul scaunelor metropolitane și episcopoești, unde se strînge în mod firesc mai multă inteligență și putere. Astfel găsim la Sibiu, la Blaj, la Arad și la Caransebeș grupuri politice, cari în trețin și organe de publicitate. Aradul și Caransebeșul se află astăzi în fruntea mișcării. Prea Sfinții Episcopi Popea și Goldiș merg mână în mână, și „Tribuna Poporului” îi urmează. Sibiu s'a pronunțat prin „Telegraful român” cu multă căldură și fără rezerve. „Unirea” de la Blaj a combătut, ce e drept, alegerea Părintelui Goldiș, însă, precum se pare, mai mult din punct de vedere curat bisericesc. Nu credem, ca redacțiunea „Unirei” să fi fost autorizată de cercurile conducătoare ale bisericii metropolitane din Blaj, ca să iee o atitudine adversară contra programului politic al Părintelui Goldiș. Înalt Prea Sfinția Sa Metropolitul Mihaly este omul păcii și al bunei înțelegeri și are o cultură politică cu mult prea superioară, încât să se poată presupune, că dînsul ar propaga în cercurile sale intransigența.

Scaunele episcopoești de la Oradea-mare, Gherla și Lugos, a căror impregiurime politică nu se manifestă în mod public, sunt ocupate de bărbați, de la cari se poate presupune și mai puțin ca la Blaj, că vor folosi influența lor firească contra direcțiunii politice manifestate la banchetul de la Arad. Din contră, mai curînd este de temut, că Prea Sfințiile Lor vor fi prea zeloși apărători ai ei.

În afară de aceste centre și grupări politice trebuie să mai ținem seamă și de o altă formațiune, de așa numită „moderați”, cari geograficește se întind asupra unor părți ale Banatului și află razimul lor în persoanele dlor Mocsonyi. Nu putem ști, cât cântărește astăzi această grupare politică, care din lipsă de sprigin a fost necesităta a sista aparițiunea organului seu de presă. Presupunînd însă reînvierea ei și atribuindu-i o greutate considerabilă, știm, că dl Alex. Mocsonyi, capul autoritar al „moderaților”, numai un adversar al ideii de apropiere între Maghiari și Români n'ar pute fi, după întreg trecutul seu politic.

În Arad mai sunt două gazete românești, în dosul cărora nu stă

nimeni, decât redactorii lor. Scop, a raporta Monarchului, înaintea căruia nu aparuse de două luni de zile, despre situația politică generală în Ungaria și despre niște afaceri curente deosebite. Impregiurarea, că dl Széll a venit la Viena singur, ear' nu însoțit de ministrul finanțelor Lukács, arată, că nu este vorba de chestiuni privitoare la budgetul comun, nici despre propuneri ce ar fi să fie făcute Delegațiilor.

„Dar” faptul acesta nu este nici o pedecă, pentru-ca chestiunile pomenite aci să nu fi fost discutate și în audiența ce o avu dl Széll la M. Sa, căci despre toate aceste chestiuni ministrul-president ungar trebuie să aibă, ca conducător al politicii Ungariei, o părere, căreia trebuie să-l dea eventual și expresie. Ear' cât privește stările lăuntrice ale Austriei, cercurile politice conducătoare din Ungaria nu-și ascund vederea, că ele în vederează oare-care complicațiuni; dar stările încurcate la o deslegare ferocitate.”

Informațiunile din Viena spun, că în organele provinciale opoziționale nemțești, care au contact mai intim cu singuraticele fracțiuni, decât zările respective vieneze, misiunea bar. Chlumetzky e discutată cu mult scepticism. În general se crede, că însărcinarea lui s'ă în aceea, a face posibilă o acțiune de înțelegere între Nemți și ministrul Thun, și că declarațiunile, pe care le-a făcut în conferința de Sâmbăta trecută, ce a avut o cu reprezentanții partidului marilor proprietari, se referiau la o astfel de misiune a lui.

La aceste exponeri răspunde unul din cele mai moderate zăre nemțești „Bohemia”, din Praga, că „neisbuiterea misiunii bar Chlumetzky e foarte probabilă”. Reprezentanții marilor proprietari liberali, zice, nu vor permite, ca d'asupra capetelor celorlalte partide opoziționale nemțești să se întreprindă o acțiune, care fără de consimțământul și conlucrarea lor ar fi o lovitură cu băta în baltă...

Inceputul și conditio sine qua non a oricărei acțiuni de înțelegere și împăcîuire trebuie să fie: desființarea ordonanțelor despre egala îndreptățire a limbii ce-hice.

SITUAȚIA.

Ministrul president Széll a sosit Duminecă seara la Viena. Eacă cel mai caracteristic semn al gravității situațiunei.

Lui „P. Lloyd” i se scriu de acolo cu data de Lună 4 c., următoarele:

„Széll a fost primit azi în audiență de către M. Sa în palatul de la Schönbrunn. Călătoria ministrului-president la Viena are drept unicul

scop, a raporta Monarchului, înaintea căruia nu aparuse de două luni de zile, despre situația politică generală în Ungaria și despre niște afaceri curente deosebite. Impregiurarea, că dl Széll a venit la Viena singur, ear' nu însoțit de ministrul finanțelor Lukács, arată, că nu este vorba de chestiuni privitoare la budgetul comun, nici despre propuneri ce ar fi să fie făcute Delegațiilor.

„Dar” faptul acesta nu este nici o pedecă, pentru-ca chestiunile pomenite aci să nu fi fost discutate și în audiența ce o avu dl Széll la M. Sa, căci despre toate aceste chestiuni ministrul-president ungar trebuie să aibă, ca conducător al politicii Ungariei, o părere, căreia trebuie să-l dea eventual și expresie. Ear' cât privește stările lăuntrice ale Austriei, cercurile politice conducătoare din Ungaria nu-și ascund vederea, că ele în vederează oare-care complicațiuni; dar stările încurcate la o deslegare ferocitate.”

Informațiunile din Viena spun, că în organele provinciale opoziționale nemțești, care au contact mai intim cu singuraticele fracțiuni, decât zările respective vieneze, misiunea bar. Chlumetzky e discutată cu mult scepticism. În general se crede, că însărcinarea lui s'ă în aceea, a face posibilă o acțiune de înțelegere între Nemți și ministrul Thun, și că declarațiunile, pe care le-a făcut în conferința de Sâmbăta trecută, ce a avut o cu reprezentanții partidului marilor proprietari, se referiau la o astfel de misiune a lui.

La aceste exponeri răspunde unul din cele mai moderate zăre nemțești „Bohemia”, din Praga, că „neisbuiterea misiunii bar Chlumetzky e foarte probabilă”. Reprezentanții marilor proprietari liberali, zice, nu vor permite, ca d'asupra capetelor celorlalte partide opoziționale nemțești să se întreprindă o acțiune, care fără de consimțământul și conlucrarea lor ar fi o lovitură cu băta în baltă...

Inceputul și conditio sine qua non a oricărei acțiuni de înțelegere și împăcîuire trebuie să fie: desființarea ordonanțelor despre egala îndreptățire a limbii ce-hice.

„CRISA PACTULUI”

(Din broșura lui „Bodrogkői”).

După-ce am reprodus cele mai sensaționale desveliri din broșura lui „Bodrogkői”, vom publica sistematic extracte din ea și începem azi, precum urmează, cu pagina 4-a:

Deoarece-ce nu se dă pe față nici un fel de chip potrivit, nu se oferă nici un mod firesc, de-a îndestula dorințele hegemo-

ne ale Slavilor și Nemților din Austria în așa măsură, încât să se poată crea posibilitatea unei viețuiri împreună a lor și totuși să se păstreze unitatea de până acum a monarhiei: nu rămâne altceva, decât a interveni printre cei ce se războiesc printr'o pășire hotărîtoare a puterii și a-i despărți pe unii de alții.

Aceasta poate ave două feluri de consecuențe: sau o nouă constituție, care va opera despărțirea așa fel, ca politica (?) Austriei să fie decentralizată între singuraticele țări ale ei, ceea-ce ar trage după sine îngrădirea competenței Reichsrathului și lărgirea competenței dietelor provinciale; — sau suspendarea deplină a constituționalismului austriac, adevă inaugurarea pe față a absolutismului.

Nu-i vorba, pot fi intercalate și mai multe alte căi de împăcîuire, dar modul de rezolvare poate fi numai unul din aceste două: nouă constituție sau absolutism.

Cu o constituție nouă a mai făcut încercare și Gautsch. În cutia mesei contelui Thun se află planul, pe care îl cunoaște și împăratul, de care însă pe de o parte nici M. Sale nu-i place, ear' pe de alta nu ar pute fi nici încheiate la olaltă, nici îndestulate popoarele Austriei...

Individualității politice a contelui Thun mai bine îi corăspunde suspendarea sau cassarea constituției. Pe la începutul lunii finanțe Benjamin Kállay, apărî la invitaerea contelui Thun, pe neașteptate și în chip surprizător în Budapesta la bar. Bánffy, recomandându-i următorul plan: „Corpurile legislative ale Ungariei vor regula unilateral până la 1907 pactul economic stabilit între Bánffy și Baden, ear' în Austria va fi suspendată constituția și îl vor pune în vigoare prin ordonanță împărătească.

Atuncia arătase bar. Bánffy lui Kállay dispozițiunea art. de lege VII din 1867, după care Ungaria nu poate fi în nici o legătură cu Austria neconstituțională privitor la nici un fel de afacere comună: așa-dar nici pe teren economic. Kállay la asta a plecat, dar contele Thun se acată și în urmă cu îndărijire de planul său, astfel în cât la Ischl decurse luptă mare între cei doi miniștri-presidenti, în giurul acestei chestiuni.

Clausula n'a fost făcută la Ischl, ci la Viena, în noaptea dela 4 Septembrie 1898, a elaborat-o ministrul de finanțe Lukács; cu toate acestea însă lupta decurgea în audiența la regele: să se suspendeze ori să se lase intactă constituția Austriei? Ministrul-president ungar, bar. Bánffy se războia cu ministrul-president austriac contele Thun, pentru constituția austriacă; și contele n'a avut putere de-a face să-și piardă constituția. Trebuie să observăm pe seama istoriei și a popoarelor din Austria, că în luna August 1898 un ministru ungar a apărut și a mântuit constituția austriacă în contra bărbaților de stat austriaci. Poate, că asta a fost greșeală din partea bar. Bánffy, căci rezultatul luptei este, că în August 1899 stăm tot acolo, unde ne aflam în August 1898, dar procedarea lui a concordat cu dreptul constituțional al Ungariei și purcedea dintr'însul; ear pentru popoarele Austriei reiese învățătura, că constituția ungară este cel mai bun prieten și, chiar când ea era pe cale de a se prăbuși, cea mai mare fortăreață a constituției austriace.

Biblioteca Noastră

Apare în Caransebeș.

Director: E. Hodoș.

Au apărut:

Nr. 1 S. S. Secula, Realități și Vișări, novelete

Nr. 2. Iosif Bălan, Iancu de Hunyad.

Nr. 3—4. G. Coșbuc, Versuri și Proză, cu portretu autorului.

Nr. 5. Gr. M. Alexandrescu, Fabule alese.

Nr. 6. N. Macovișteanu, Dela Sat, piesă teatrală pentru popor,

Nr. 7. Zotti Hodoș, Intocmai! comedie franceză.

Nr. 8—9. O. G. Lecca, Istoria Țigănilor, cu portretu autorului.

Nr. 10. E. Hodoș, Convorbiri Pedagogice.

Nr. 11—12. E. Hodoș, Căntece Bănățene, cu răspuns dlui Weigand

Nr. 13. E. Hodoș, Căntece Cătanești, cu portr. lui T. Doda.

Nr. 14. G. Ciăciunescu, Copii de găsit, snoave, cu portr. autorului.

Nr. 15—17. Iosif Bălan, Numiri de localități.

Nr. 18—22. Zotti Hodoș, Poftă bună! Carte de bucate.

Nr. 23—26. P. Drăgălina. Din Ist. Banatului Severin I.

Nrele viitoare: Din Istoria Bănatului Sev. de P. Drăgălina.

P. II. Severinul sub principiul Transilvaniei până la căderea sa în mâinile Turcilor (1658).

P. III. Răsboaiele între Austria și Turcia pentru eliberarea Severinului

P. IV. Înființarea regimentului valaho-illiric, mai târziu romano-banatic nr. 13. (1767—1872),

Partea I. a apărut.

Celelalte au să apară pe rând. *Cei ce doresc să li-se trimită, sunt invitați a ne înștiința, ca să știm câte exemplare să tipărim.*

Diracția.

Gramatica Română, pentru învățământul secundar, de Ioan Petranu, profesor la seminarul român gr. or. din Arad. Partea I. Etimologia. A apărut în a doua ediție, ceea ce încă dovedește valoarea acestui bun manual de școală și buna primire de care prima ediție s'a bucurat din partea celor competenți. — Prețul e 1 fl. și se poate procura dela autorul din Arad, în a cărui editură a apărut. — Manualul este aprobat și din partea ministrului Instrucției de culte și instrucție publică.

Curs complet de Limba franceză (Metoda I. Fetter.) de Arseniu Vlaicu, directorul școlii comerciale române din Brașov. Partea I. și II. A apărut în editura librăriei H. Zeidner în Brașov. — Prețul unui exemplar broș. fl. 1'20, legat fl. 1'40.

Librăria-editoare H. Zeidner vestește, că, atât la procurarea acestei cărți, cât și privitor la toate opurile scoase în editura sa, la comanda de fiecare 10 exemplare dă câte-un exemplar rabat. Așa, comandând 10 exemplare, se dau 11 exemplare, la 20 se dau 22; la 30 exemplare — 33 etc.

„Principiile politice“ (după Dr. Fr. de Holtzendorff) de Teodor V. Păcățian. Formatul 8° mare, cuprinsul 290 pagini, tiparul curat și ceteț. Prețul 2 fl. A apărut în institutul „Tipografia“ din Sibiu. În cartea aceasta, de netăgăduită valoare literară, sunt tratate cu multă competență teme din domeniul politicii, precum: Politica e — știință. Politica e — artă. — Conexiunea științei și a artei de stat în procesul politic. — Raportul dreptului pozitiv cu politica. — Conflictul între manuirea dreptului și a politicii practice. Raportul între morală și politică. — Scopurile ideale de stat. — Scopurile reale de stat. — Scopul de putere națională al statelor. Scopul de drept individual în stat. — Scopul social-cultural al statului. — Armonia scopurilor de stat.

O recomandăm cu căldură publicului român, iubitor de literatura științifică, în special însă celor ce, conform poziției lor sociale, sunt chemați să fie conducători politici ai poporului nostru. De vânzare se află în librăria institutului „Tipografia“ din Sibiu.

Conferințele învățătoarești, este titlul unei cărți de 212 pagini apărută în tipografia arhidiecezană din Sibiu. Conferințele învățătoarești din arhidieceza ortodoxă română a Transilvaniei ținute în 18/30 și 19/31 August 1898 sunt publicate de comisariatul consistorial. La sfârșit se află trei lucruri mai bune și anume: „Istoricul treptelor formale, respective metodice, ale învățământului.“ „Istoria naturală în școala populară“ și „Remunerațiunile și pedepsele în școală!“

Bibliografie. „Carol I“, dramă națională în cinci acte, de Traian Victor Teranu a apărut la București în tipografia M. Ticles, și constituie o lectură interesantă. Ea se petrece în timpul războiului pentru independență (1877—78) și începe expunerea motivelor de războiu, decurgerea războiului și terminarea lui.

Cartea plugarilor de Ioan Georghescu costă 25 cr. se poate procura dela Tipografia „Aurora“ din Gherla.

„Propedeutica filosofică“ pentru învățământul secu dar, de Gregoriu Fletcu profesor la gimnaziul român din Năsăud. Partea I. Psihologia empirică, cu un adăug bucați de lectură psihologică. Prețul 8 cr. și se află de vânzare la autorul din Năsăud.

„Teoria Dramei“, valorosul op literar didactic, scris de dl Dr. Iosif Blaga, zelișul profesor dela gimnaziul român gr. or. din Brașov, se află de vânzare și la administrația ziarului „Tribuna Poporului“ din Arad, de unde se poate procura pentru prețul de fl. 1'80, plus portul postal de 5 cr. la exemplar. — „Teoria Dramei“ este, adevăr, o carte de valoare, care cu plăcere și cu mult interes poate fi citită de fiecare membru al societății culte.

A apărut „LITURGIA sfântului Ioan Crisostom“ de Nicolae Ștef, inv. în Arad. ediția II. pentru cor mixt, cu mai multe priceșne, irmoase, și un adăug de cântecuri naționale. — Prețul unui exempl. 8 cr. legat cu firmă 50 cr. mai mult; se află de vânzare la administrația „Tr. Pop.“

AVIS. P. T. domni învățători și colegi. La multele întrebări ce mi-se fac, cu onoare vin a răspunde, că deși am intrat în statul de pensiu, dar' lucru și mai departe pe terenul literar-didactic, și pentru noul an școlar 1899/1900 pot servi cu manualele mele didactice — scrise cu multă îngrijire — într'o limbă ușoară, metodă practică și amăsurat gradul de înțelegere a tinerimii noastre din școala populară, ca așa carte să le fie dragă. Las să urmeze aci întreaga serie: 1. Micul abecedar 18 tabele de părete 3 fl. 60 cr. 2. Micul abecedar P. I. ediția IX. pentru I. an 20 cr. 3. Micul abecedar P. II. ediția V. pentru II. an 20 cr. 4. Micul legendar P. III. ediția V. pentru III. și IV. an. 30 cr. 5. Exerciții intuitive ediția III., pentru învățători 30 cr. 6. Metodul de procedere, la Abecedar, p. inv. 40 cr. 7. Limba română (gramatică) 30 cr. 8. Economia, ediția VI. (clasa IV., V., VI.) 20 cr. 9. Socoata P. I. ediția IV. 20 cr. 10. P. II. ediția II. 20 cr. 11. Tabelele, măsurile și anii ediția III. 6 cr. 12. Istoria naturală, ediția VI. 20 cr. 13. Geografia P. I. ediția IV. (clasa III. și IV.) 20 cr. 14. Istoria Ungariei ediția II. (clasa IV. și V.) 20 cr. 15. Istoria Univers., (clasa VI.) 20 cr. 16. Abecedar german-român 20 cr. 17. Istoria R-lor 30 cr. 18. Micul gratulant 30 cr. 19. Cântările Vitelemului 10 cr. 20. Invățătura despre banii noi 2 cr. Cu stimă colegială Ioan Tuduceșcu. (Com. Temes) posta B-Lippa.

Tabloul (fotografie) celor cari au participat la adunarea generală a „Reuniunii învățătorilor români din dreapta Murășului“ ținută în Moneasa, este gata. El face cinste atelierului dlui Honisch din Arad. Cine voește să-l aibă, să se adreseze dlui Honisch István, Arad, Szabadságtér 3. Exemplarul costă 1 fl.

„Isvornul Preceștei“, canon de rugăciune către Născătoarea de Dumnezeu, o carte folositoare tuturor creștinilor, estrasă din „Penticostar“. — Prețul 12 cr.

„Trei Doctori“, comedie într'un act, localizată din limba germană de Virginia A. Vlaicu. — Prețul 20 cr.

„Povești populare“, de cuprins moral culesse de S. Teodorescu-Chirileanu. — Prețul 8 cr.

„Pălăria Ceasornicului“, comedie într'un act de Mdm. Emile de Girardin, localizată de A. G. N. — Prețul 25 cr.

Toate patru se pot procura dela librăria Ciurcu din Brașov.

La administrația

„Tribunei Poporului“

se află în deposit spre vânzare următoarele opuri și broșuri:

„Teoria dramei“ de Dr. Iosif Blaga. Prețul 1 fl. 80 cr.

„Cuvântări bis. de Massilon traduse prin Ioan Genț. Prețul 2 fl. 50 cr.

„Lupta pentru drept“ de Dr. R. Ihering traducere, de T. V. Păcățianu Prețul 1 fl.

„Din vremuri apuse“ de Iudita Secula, Prețul 50 cr.

„Juvenilia“, prosă și versuri de Sextil Pușcariu. Prețul 80 cr.

„Vieritul“, de Petru Vancu. Prețul 50 cr.

„Pribeag“, de I. Sceopul. Prețul 75 cr.

La facerea comenzilor, cari se vor efeptui prompt, rugăm a se adauge și spesele de porto postal.

Administrațiunea „Trib. Pop.“

„Marșul studenților din Brașov“ se numește o nouă compoziție musicală a tinerului maturisant dela gimnaziul român din Brașov, Iustin Cl. Iuga, care a dat și până acum frumoase probe de talentul său musical. Compoziția a apărut în editura autorului și costă 20 cr. Studentii însă o pot procura direct dela compositor, în Gherla, cu prețul jumătate.

— Din interesanta revistă „Foaia Pedagogică“, ce apare în Sibiu sub direcția d-lui dr. D. P. Barcianu, au apărut Nr-rii 13—14 cu următorul cuprins: Cuvântare rostită la încheierea anului școlar 1898/99 la Seminarul Andreian, de prof. D. Comșa. — Disciplina școlară, de Nicolau Simulescu, director și învățător la școala din Apoldul-de-jos (Urmare). — Modele de lecțiuni: Fata săracului cea isteată. Poveste de P. Ispirescu, de Dr. Petru Șpan. — Cari sunt cauzele, din care nu prea progresăm în învățământul educativ în școlile populare dela sate? De inv. Paicu. — Din literatura școlară. — Informațiuni — Felurimi. — Corespondență.

„Drepturile, datorințele și responsabilitatea membrilor de direcțiune“, de Alfred Kormos, trad. de Constantin Pop, funcționar la „Albina“. Carte foarte importantă pentru membrii din direcțiunea tuturor institutelor de bani și a ori-cărora societăți pe acții. Costă 1 fl. 50.

Invitare la abonament

Deschidem prin aceasta abonament Quart. III respective semestrul II. 1899

„TRIBUNA POPORULUI“

Condițiunile de abonament, însemnate și în fruntea foii, sunt cele următoare:

În Monarhie:

Pe un an . . . . . fl. 10.-
Pe 1/2 an . . . . . „ 5.-
Pe 1/4 an . . . . . „ 2.50
Pe o lună 1.-

Pentru România și străinătate.

Pe un an . . . . . franci 40.-

NUMERII DE DUMINECA

pot fi abonați deosebit, ca foaie pentru popor, cu 2 fl. pe un an, având o întindere de 8 pagini: cele 4 pagini ale foii de zi, plus un adăug popular de 4 pagini.

Administrația

„TRIBUNA POPORULUI“